Для службового користування
Прим._____

БОЙОВИЙ СТАТУТ СИЛ СПЕЦІАЛЬНИХ ОПЕРАЦІЙ

СПЕЦІАЛЬНІ ОПЕРАЦІЇ

Частина І

ЛЮТИЙ – 2021

ОБМЕЖЕННЯ РОЗПОВСЮДЖЕННЯ:
виготовлення копій з дозволу розробника бойової публікації.

КОМАНДУВАННЯ СИЛ СПЕЦІАЛЬНИХ ОПЕРАЦІЙ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ

Для службового користування
Прим. № ___

ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказ командувача Сил спеціальних операцій Збройних Сил України
від “23” лютого 2021 року № 3/дск

БОЙОВИЙ СТАТУТ СИЛ СПЕЦІАЛЬНИХ ОПЕРАЦІЙ

СПЕЦІАЛЬНІ ОПЕРАЦІЇ

Частина I

Бойова публікація військовим організаційним структурам що визначає основні положення щодо проведення спеціальних операцій

ЛЮТИЙ – 2021

ОБМЕЖЕННЯ РОЗПОВСЮДЖЕННЯ:
виготовлення копій з дозволу розробника бойової публікації.

КОМАНДУВАННЯ СИЛ СПЕЦІАЛЬНИХ ОПЕРАЦІЙ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ

ПЕРЕДМОВА

Тимчасовий бойовий статут ССпО “Спеціальні операції” (далі – Статут) розроблено робочою групою офіцерів Командування ССпО ЗС України спільно з Командуванням обєднаних сил ЗС України та погоджено з заінтерисованими органами військового управління Міністерства оборони України та струкутрними підрозділами Генерального штабу Збройних Сил України.

У цьому Статуті враховано вимоги керівництва держави та ЗС України щодо співробітництва у сфері оборони для приєднання до загальноєвропейської системи безпеки, досягнення взаємосумісності з державами – членами НАТО, а також досвід підготовки та застосування військових частин (підрозділів) ССпО ЗС України в ході проведення антитерористичної операції та операції Об’єднаних сил на території Донецької та Луганської областей (далі – ООС (раніше АТО)).

Апробацію положень цього Статуту передбачено здійснити протягом 2021 року. У подальшому, ураховуючи отримані зауваження і пропозиції до його змісту та структури, передбачається видати доопрацьований або оновлений варіант цього Статуту

Викладені рекомендації варто застосовувати творчо, не допускаючи формалізму і шаблону із урахуванням конкретних умов обстановки, резерву часу, рішень командувачів (командирів, начальників) та завдань військовим частинам (підрозділам) ССпО ЗС України.

Усі питання, що стосуються цього Статуту надсилати до Командування ССпО ЗС України на адреси: 07404, м. Бровари, Київська область, Командування Сил спеціальних операцій Збройних Сил України; електронна адреса в ТКМ “Дніпро” hrey@grey.dod.ua; ТКМ “Седо-М” – індекс 331 (контактний телефон розробників для надання зауважень та пропозицій – 75-21-083).

ЗМІСТ

№ з\п	Розділ	Стор.
	ПЕРЕДМОВА	4
	ВСТУП	8
	ПОСИЛАННЯ НА ВІЙСЬКОВІ ПУБЛІКАЦІЇ	9
	ОСНОВНІ ТЕРМІНИ ТА ВИЗНАЧЕННЯ	11
	ПЕРЕЛІК СКОРОЧЕНЬ ТА УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ	18
1.	ОСНОВИ СПЕЦІАЛЬНИХ ОПЕРАЦІЙ	22
1.1.	Операційне середовище	22
1.2.	Мета спеціальної операції	22
1.3.	Характеристики спеціальних операцій	23
1.4.	Ознаки спеціальних операцій	23
1.5.	Вимоги до спеціальних операцій	24
2.	СИЛИ І ЗАСОБИ ДЛЯ ВИКОНАННЯ ЗАВДАНЬ СПЕЦІАЛЬНОЇ ОПЕРАЦІЇ	27
2.1.	Структура Сил спеціальних операцій	27
2.2.	Командування Сил спеціальних операцій	27
2.3.	Окремі центри спеціальних операцій (спеціального призначення)	29
2.4.	Тактична група спеціальних операцій	32
2.5.	Група спеціального призначення	33
2.6.	Військові частини (підрозділи) інформаційно-психологічних операцій	35
2.7.	Військові частини забезпечення та управління	36
2.8.	Навчально-тренувальний центр Сил спеціальних операцій	36
2.9.	Авіаційна частина забезпечення дій ССпО ЗС України (повітряний компонент)	37
	ДЛЯ ЗАМІТОК	39

ВСТУП

Наявність ССпО ЗС України у складі ЗС України обумовлена необхідністю ефективного реагування на сучасні загрози національній безпеці України у воєнній сфері, відбиття збройної агресії на території Донецької та Луганської областей України, особливо в умовах ведення Російською Федерацією так званої "асиметричної гібридної війни" та захисту суверенітету, територіальної цілісності і недоторканності України, а також досягнення євроатлантичних стандартів та критеріїв, необхідних для набуття Україною членства в НАТО (інтеграції всіх складових сил оборони України до системи колективної безпеки країн НАТО).

Успіх виконання завдань, покладених на ССпО ЗС України, потребує чіткого розуміння та дотримання положень усіх доктринальних документів, в частині що стосується спеціальних операцій.

Основним завданням Статуту є досягнення єдиного розуміння про спеціальні операції серед військовослужбовців ЗС України для успішної, в подальшому, взаємодії зі всіма складовими ССпО ЗС України під час підготовки та ведення спеціальної операції, з урахуванням досвіду підготовки та застосування військових частин (підрозділів) ССпО ЗС України в ході проведення ООС (раніше АТО) на території Донецької та Луганської областей, принципів та стандартів, прийнятих в збройних силах держав – членів НАТО та адаптованих під сучасні умови.

Статут є наступною ключовою публікацією, що визначає систему поглядів на сутність і зміст спеціальних операцій, умови їх ведення, загальні положення управління, підготовки та ведення спеціальних операцій.

Статут передбачає впровадження взаємосумісності ССпО ЗС України зі збройними силами провідних країн світу та держав – членів НАТО, тому його зміст та положення розроблені з урахуванням союзних публікацій НАТО: AJP-3.5 (Allied Joint Doctrine for Special Operations – спільна доктрина НАТО зі спеціальних операцій), FM 3-05 (Army Special Operations – бойовий статут ЗС США операції ССпО), FM 3-05.203 (Special Forces Direct Action Operations – бойовий статут ЗС США операції прямих дій ССпО), FM 5-0 (The Operations Process – Бойовий статут ЗС США про процес ведення операцій), GTA 31-01 (Special Forces Detachment Mission Planning Guide – Посібник ЗС США по порядку планування групами ССпО).

Усі положення і вимоги Статуту слід розглядати творчо, відповідно до обстановки яка склалася.

Протягом 2021 року Статут пройде апробацію у ССпО ЗС України та за результатами заходів оперативної та бойової підготовки буде доопрацьований.

ПОСИЛАННЯ НА ВІЙСЬКОВІ ПУБЛІКАЦІЇ

Позначка військової публікації	Повне найменування військової публікації
1	2
	а. Указ Президента України 03.03.2018 № 52/2018 "Про затвердження Положення про Сили спеціальних операцій Збройних Сил України"
	б. Наказ Генерального штабу ЗС України від 31.03.2020 № 124дск "Про затвердження та введення в дію Тимчасової доктрини застосування сил оборони держави"
	в. Наказ Генерального штабу ЗС України від 17.09.2018 № 10т "Про затвердження Основ ведення операцій військ (сил) Збройних Сил України"
	г. Наказ Генерального штабу ЗС України від 31.03.2020 № 3т "Про затвердження тимчасової Доктрини об'єднане планування"
СП 2-00(01).01	**д.** Наказ Генерального штабу ЗС України від 03.07.2020 № 75дск "Про затвердження Доктрини Об'єднана розвідка"
ВКП 3-00(01).01	**е.** Наказ Головнокомандувача ЗС України від 30.07.2020 № 101дск "Про затвердження Доктрини "Об'єднані операції"
ВКП 2-75(01).01	**ж.** Наказ Головнокомандувача ЗС України від 15.10.2020 № 5т "Про затвердження Доктрини "Спеціальна розвідка"
	и. Наказ Генерального штабу ЗС України від 30.05.2018 № 5т "Про затвердження Тимчасової настанови з підготовки та застосування Сил спеціальних операцій Збройних Сил України"
	к. Наказ Генерального штабу ЗС України від 13.08.2019 № 301дск "Про затвердження Основних напрямів формування та розвитку морського компонента Сил спеціальних операцій Збройних Сил України на період до 2020 року"
	л. Наказ Генерального штабу ЗС України від 17.12.2018 № 446дск "Про затвердження Основних напрямів формування та розвитку повітряного компонента Сил спеціальних операцій Збройних Сил України на період до 2020 року"
AJP-3.5	**м.** NATO STANDARD, "ALLIED JOINT DOCTRINE FOR SPECIAL OPERATIONS" Edition B Version 1 August 2019

Позначка військової публікації	Повне найменування військової публікації
1	2
ADP-3.05	**н.** Army Doctrine Publication, “ARMY SPECIAL OPERATIONS”, dated 31 July 2019 – Доктрина ЗС США із сухопутних спеціальних операцій
ВКП 3-00(18)03.01	**п.** Доктрина “Сили спеціальних операцій Збройних Сил України”, затверджена Головнокомандувачем ЗС України від 25.11.2020 № 230/НВГШ/ДСК
ВКП 3-00(104)18.01	**р.** Доктрина “Спеціальні операції”, затверджена начальником ГШ ЗС України від 28.12.2020 № 255/НВГШ/ДСК
ВКП 3-00(107)18.01	**с.** Доктрина “Рятування та евакуація заручників і полонених заручників і полонених”, затверджена начальником ГШ ЗС України від 28.12.2020 № 254/НВГШ/ДСК
СП 2-22(01).01	**т.** Доктрина “Процедури розвідки”, затверджена наказом Головнокомандувачем ЗС України від 12.10.2020 № 1166ДСК
FM 3-05	**у.** Field Manual, “Army Special Operations”, dated 9 January 2014 – Бойовий статут ЗС США операції ССпО
FM 3-05.203	**ф.** Field Manual, “Special Forces Direct Action Operations”, dated May 2004 – Бойовий статут ЗС США операції прямих дій ССпО
FM 3-60	**х.** Field Manual, “ Targeting ”, dated May 2015 – Бойовий статут ЗС США з порядку визначення та спільного ураження цілей
FM 5-0	**ц.** Field Manual, “ The Operations Process ”, dated 18 March 2011 – Бойовий статут ЗС США про процес ведення операцій
ВП 5-23(18).01	**ш.** Військовий посібник “Порядок планування виконання завдання (військовими частинами, підрозділами ССпО ЗС України) за процедурами (стандартами) НАТО”
ВКДП 1-00(03).01	**щ.** Наказ Генерального штабу ЗС України від 26.12.2018 року № 460 “Про затвердження Тимчасового порядку оформлення військових публікацій у Збройних Силах України”
	ю. “Special Forces Detachment Mission Planning Guide”, dated January 2020 – Посібник ЗС США по порядку планування групами ССпО

ОСНОВНІ ТЕРМІНИ ТА ВИЗНАЧЕННЯ

Авіаційне забезпечення спеціальних операцій (застосування ССпО) – це дії, які проводяться спеціально підготовленими та оснащеними повітряними суднами (літальними апаратами), групами повітряних суден (літальних апаратів) для сприяння досягненню мети та виконанню визначених завдань СпО (застосування ССпО).

Базовий табір – ділянка спеціально виділеної території з розташованими на ній будівлями (спорудами), наметовими містечками, місцями розташування озброєння і військової техніки, сховищами для розташування однієї або декількох військових частин (підрозділів).

Боротьба з тероризмом – діяльність щодо запобігання, виявлення, припинення, мінімізації наслідків терористичної діяльності.

Ведення повітряної розвідки із застосуванням БПЛА – спосіб розвідки який полягає у веденні розвідки з повітря з метою пошуку об'єкту, встановлення його координат, визначення характеру його діяльності, корегування ударів РВіА, авіації та вогню артилерії (посилання ж.).

Військова допомога – це комплекс заходів та дій, що проводяться визначеними силами і засобами ССпО ЗС України для розвитку, вдосконалення (набуття) спроможностей місцевих сил безпеки (оборони) дружніх країн та їх безпосередньої підтримки з метою підтримання стабільності всередині країни та захисту її суверенітету. (посилання м.)

Виявлення об'єкта розвідки – встановлення факту наявності об'єкта розвідки у вказаному районі та координат його розташування (посилання ж.).

Виведення об'єкту з ладу – тимчасова втрата об'єктом функціональних якостей, що суттєво впливає на його бойові можливості. (посилання ж.).

Виведення підрозділів ССпО ЗС України у райони виконання завдань – це комплекс заходів, що проводяться органом військового управління, командирами і штабами військових частин ССпО ЗС України щодо здійснення проникнення підрозділів ССпО у райони виконання завдань(посилання ж.).

Повернення – комплекс заходів щодо виведення підрозділів ССпО ЗС України в райони розташування своїх військ після виконання завдань або в екстрених випадках до завершення виконання завдань (посилання ж.).

Евакуація – позапланове повернення (евакуація) здійснюється в разі раптового виникнення непередбачених обставин, самостійно або із залученням виділених старшим начальником сил і засобів (посилання ж.).

Група спеціального призначення (спеціальних операцій) – штатна або тимчасово створена організаційна структура призначена для виконання розвідувальних, спеціальних та специфічних завдань ССпО ЗС України (посилання ж.).

Диверсія – це приховані, ретельно підготовлені спеціальні дії щодо знищення (виведення з ладу, пошкодження) найбільш важливих об'єктів противника або їх елементів шляхом підриву, підпалу, затоплення, із застосуванням механічного, хімічного, лазерного та іншого методів руйнувань, що не пов'язані з застосуванням засобів вогневого ураження (посилання ж.).

Допит полонених – спосіб добування розвідувальної інформації шляхом активного, цілеспрямованого опитування (впливу на) полонених та перебіжчиків (посилання ж.).

Дорозвідка – цілеспрямований фізичний збір розвідувальної та іншої інформації про конкретні місця, об'єкти або осіб. (посилання ж.).

Забазування – спосіб виведення підрозділу ССпО в район оперативного призначення, який являє собою завчасно підготовлене конспіративне укриття (розміщення) підрозділу на території, яку згодом можуть зайняти війська (сили) противника(посилання ж.).

Забезпечення ССпО – полягає в цілеспрямованій діяльності органів військового управління (штабів) щодо підготовки та здійснення комплексу заходів, спрямованих на підтримання сил у високій бойовій і мобілізаційній готовності, збереженні їх боєздатності та створення сприятливих умов для успішного і своєчасного виконання поставлених їм завдань (посилання ж.).

Засідка – це спосіб ведення спеціальних дій, який полягає у завчасно підготовленому раптовому нападі на противника на шляхах його руху з метою знищення, захоплення полонених, документів, зразків озброєння і техніки, а також дезорганізації (зриву) його пересування (посилання ж.).

Зона інтересу ССпО – може знаходитись в межах однієї або декількох операційних зон (районів) та охоплює частину сухопутної території, водного та повітряного простору України, а також інформаційний та кібернетичний простори, а у перспективі – космічний (посилання х.).

Зона впливу ССпО – може знаходитись в межах однієї або декількох операційних зон (районів) та охоплює частину сухопутної території, водного та повітряного простору України, а також інформаційний та кібернетичний простори, а у перспективі – космічний (посилання х.).

Командування ССпО – орган військового управління, який призначений для управління діями підпорядкованих військових частин (підрозділів) у спеціальних (інформаційних, психологічних) операціях (акціях, діях), підтримання готовності підпорядкованих сил і засобів до виконання завдань за призначенням, організації розвитку, підготовки, всебічного забезпечення ССпО та планування їх застосування.

Конспірація – комплекс заходів і дій, що застосовуються для надійного приховування від спеціальних служб противника, а також від сторонніх осіб конкретної діяльності підрозділів ССпО (посилання ж.).

Легалізація – отримання особою формально законного права на перебування в тилу противника, в районі виконання поставлених завдань (права на проживання, трудову діяльність, медичне і соціальне забезпечення тощо), яке б виправдовувало перед відповідними органами та оточенням його існування, надійно приховувало належність до ССпО та сприяло успішному виконанню ним завдань (посилання ж.).

Легенда-біографія – відпрацьований на основі дійсних або вигаданих фактів опис минулого і теперішнього життя та діяльності особового складу, а також переконливе обґрунтування їх поведінки, окремих дій і вчинків, що забезпечує прихованість їхньої належності до ССпО (посилання ж.).

Легалізаційне прикриття – забезпечення надійного маскування діяльності особового складу, доступу до об'єкта виконання завдання, часу для виконання завдання та підтвердження (пояснення) джерела існування і перебування особового складу у визначеному районі оперативного призначення (посилання ж.).

Маневр – організоване пересування сил і засобів угруповань об'єднаних сил, запасів матеріальних засобів під час підготовки і ведення операції на новий напрямок (рубіж, район), а також перенесення ударів ракетний військ і авіації, сил і засобів радіоелектронної боротьби та вогню артилерії (посилання е.).

Медичне забезпечення – комплекс заходів, спрямованих на збереження боєздатності ССпО, яке досягається збереженням та зміцненням здоров'я особового складу, запобіганням виникнення і поширення захворювань, своєчасним надання медичної допомоги пораненим і хворим, їх лікуванням, медичною реабілітацією та як найшвидшим відновленням їх праце- і боєздатності, виконанням заходів медичного постачання (посилання ж.).

Міжнародна операція з підтримання миру і безпеки – специфічні дії військових частин (підрозділів) ЗС з підтримання або відновлення міжнародного миру і безпеки під егідою ООН, ОБСЄ та інших організацій у сфері безпеки.

Міжнародна антитерористична (антипіратська) операція – комплекс скоординованих спеціальних заходів, спрямованих на попередження, запобігання та припинення злочинних діянь, здійснюваних з терористичною (піратською) метою, звільнення заручників, затримання, знешкодження терористичних груп (піратів), знищення (виведення з ладу, пошкодження) їх об'єктів, мінімізацію наслідків терористичного (піратського) акту чи іншого злочину, здійснюваного з терористичною (піратською) метою.

Морально-психологічне забезпечення підготовки та проведення спеціальної операції (застосування ССпО) – це вид забезпечення, який має за мету формування, підтримання та поновлення морально-психологічного стану особового складу ССпО, необхідного для успішного виконання завдань за призначенням (посилання ж.).

Наведення (цілевказання, корегування) ударів (вогню) авіації, РВіА – це дії щодо виявлення (розпізнавання) і повідомлення точного місцезнаходження цілей та надання можливості окремим носіям (платформам), що знаходяться на відстані, застосувати їх озброєння для ефективного ураження зазначених цілей. Вони включають будь-які електронні, механічні, голосові (звукові) і візуальні засоби зв'язку (цілевказання), що забезпечують засоби наведення (корегування) авіації чи зброї додатковою інформацією, що стосується точного місцезнаходження цілі (посилання ж.).

Наліт – це спосіб ведення спеціальних дій, який полягає у раптовому короткотривалому нападі на заздалегідь обраний об'єкт противника з метою його знищення (виведення з ладу, пошкодження), захоплення полонених, документів, зразків озброєння і техніки з наступним швидким відходом за визначеними маршрутами у визначене місце (посилання ж.).

Не передбачене законом збройне формування – воєнізовані групи, які незаконно мають на озброєнні придатну для використання вогнепальну,

вибухову чи іншу зброю (посилання ж.).

Об'єкт (ціль) розвідки – особа, установа (підприємство), держава або їх коаліція, збройне формування, зразок (система, комплекс) військової техніки або озброєння, місцевість або інженерна споруда, інформація про яку може вплинути на прийняття рішень щодо забезпечення національної безпеки і оборони держави, та ефективність застосування Збройних Сил (їх функціональних компонентів) (посилання є.).

Оперативна група Командування Сил спеціальних операцій – тимчасово сформований структурний підрозділ Командування ССпО ЗС України, що функціонує у структурі пункту управління Командування об'єднаних сил ЗС України (підпорядковується (оперативно) Командувачу об'єднаних сил ЗС України) з метою планування, узгодження дій сил і засобів ССпО ЗС України під час ведення спеціальної операції (спеціальних дій) та управління ними у ході виконання завдань в інтересах проведення операцій угруповань військ сил оборони (посилання м.).

Оперативна група Сил спеціальних операцій – тимчасово сформований структурний підрозділ ССпО ЗС України, що функціонує у структурі пункту управління угруповання військ (підпорядковується (оперативно) командувачу (командиру) угруповання військ) з метою планування, узгодження дій ССпО ЗС України під час застосування та управління ними у ході виконання завдань в інтересах проведення операції (бойових дій) угруповання військ (сил) (посилання м.).

Оперативне розгортання сил і засобів сил оборони – комплекс заходів, що здійснюються для створення угруповань військ (сил) сил оборона у визначених операційних зонах (районах) для організованого початку та ведення в подальшому воєнних (бойових) дій.

Операційна зона – частина сухопутної території, повітряного простору України, Чорного або Азовського морів (з виключною (морською) економічною зоною держави), Керченської протоки та річки Дунай, а також частина внутрішніх вод України, яка за своїми розмірами та властивостями дозволяє здійснювати стратегічне (оперативне) розгортання сил оборони, ведення протиповітряної оборони, проведення операції сил оборони, виконання інших, визначеними законами України завдань відповідними угрупованнями сил оборони (посилання е.).

Оперативна обстановка – є ключовим фактором, що впливає на реалізацію оперативних (бойових) спроможностей об'єднаних сил в операціях. Вона характеризує стан, положення та характер дій противника, своїх і взаємодіючих військ (сил, органів), сусідів, особливості операційної зони (району). Оперативна обстановка охоплює різні простори – сушу, море, повітря, інформаційний та кібернетичний простори, електромагнітний спектр, а у перспективі – космічний простір (посилання е.).

Планування СпО (застосування ССпО) – це комплекс заходів щодо визначення послідовності, термінів, способів дій та необхідного складу угруповання Сил спеціальних операцій для виконання поставлених завдань, розподілу сил і засобів за районами (об'єктами) виконання завдань та

завданнями, порядку управління, взаємодії та забезпечення сил, а також розроблення відповідних оперативних (бойових) документів (посилання ж.).

Пошук – послідовний огляд місцевості у визначеному районі з метою виявлення об'єкта розвідки (посилання ж.).

Рятування та евакуація заручників і полонених підрозділами ССпО – метод, який включає в себе пошук, виявлення, ідентифікацію, звільнення та евакуацію заручників і полонених з території противника або тимчасово неконтрольованої державою території (посилання н.).

Правове забезпечення – це комплекс заходів із нормативно-правового регулювання підготовки і ведення спеціальних операцій (застосування ССпО) у сучасних воєнних (збройних) конфліктах відповідно до вимог чинного законодавства України та міжнародного права (посилання ж.).

Пункт збору – заздалегідь обумовлене місце збору особового складу у районі оперативного призначення. Пункти збору повинні відповідати таким вимогам: мати добре видимі вдень і вночі чіткі орієнтири; бути розташованими поблизу місця, яке забезпечує приховане розміщення підрозділу та зручні шляхи відходу; забезпечувати спостереження за місцевістю (посилання ж.).

Райони (зони, смуги) проведення об'єднаних операцій – у разі виникнення загрози збройної агресії або збройного конфлікту для підготовки та проведення операцій об'єднаних сил визначаються райони проведення операцій (посилання е.).

Р**айон проведення операції сил оборони** – визначається у ході оцінки противника в межах районів визначених для ведення воєнних дій. Цей район може знаходитись в межах однієї або декількох операційних зон (районів) та охоплює частину сухопутної території, водного та повітряного простору України, а також інформаційний та кібернетичний простори, а у перспективі – космічний (посилання ж.).

Район виконання завдань силами і засобами ССпО – визначається у ході оцінки противника в межах районів визначених для ведення воєнних дій. Цей район може знаходитись в межах однієї або декількох операційних зон (районів) та охоплює частину сухопутної території, водного та повітряного простору України та/або противника, а також інформаційний та кібернетичний простори, у перспективі – космічний.

Район вогневого впливу (area of influence — AoI) – це частина географічний простору, де командир здатен безпосередньо впливати на хід спеціальних дій (спеціальної розвідки) шляхом маневрування або надання вогневої підтримки підпорядкованим підрозділам. Зазвичай визначається ефективною дальністю вогню засобів вогневого підрозділу (ТГр СпО). Може включати частину географічного простору всередині та поза межами району операції (дій, виконання завдання). Визначається спільно представниками розвідувального та оперативно-планового підрозділу штабу (ОГ, ТГр СпО).

Район розвідувального інтересу (area of interest — AI) – це частина географічного простору, яка представляє інтерес для командира та включає у себе район операції, район вогневого впливу та райони на території, зайнятій противником, де знаходяться цілі поточних або майбутніх спеціальних дій.

Район розвідувального інтересу також включає територію, на якій розташовуються сили і засоби противника, які можуть поставити під загрозу виконання завдання Гр СпП; визначається командиром за пропозиціями групи розвідки та оперативно-планової групи штабу військової частини СпО, штабного елементу ТГр СпО. При визначенні меж району розвідувального інтересу враховуються завдання, результати аналізу противника та місцевості, погодні умови, соціально-політична обстановка. За площею зазвичай більший ніж зона вогневого впливу та потребує більше ресурсів розвідки для моніторингу обстановки.

Спеціальні завдання – активні (прямі) дії органів спеціальної розвідки, які здійснюються визначеними способами для добування розвідувальних даних (матеріалів), нанесення противнику втрат в особовому складі, озброєнні, техніці та обладнанні з метою часткового або повного порушення функціонування його системи управління і забезпечення. (посилання є.).

Спеціальна операція – сукупність узгоджених і взаємопов'язаних за метою, завданнями, місцем та часом спеціальних дій підрозділів ССпО ЗС України, спрямованих на створення умов для досягнення стратегічних (оперативних) цілей, які проводяться за єдиним замислом і планом під керівництвом командувача (командира) угруповання ССпО ЗС України самостійно або у взаємодії з військовими частинами, підрозділами ЗС України та інших складових сил оборони.

Спеціальна розвідка – вид оперативної розвідки, яка ведеться для добування, опрацювання і доведення розвідувальних даних в інтересах підготовки та ведення (підтримки) операцій угруповань військ сил оборони, бойових та спеціальних дій з використанням визначених способів і методів (посилання е.).

Спеціальні дії – організоване застосування визначених сил і засобів у спеціальній операції або окремо (у тому числі під час інших операцій) для виконання спеціальних (специфічних) завдань у визначених зонах (районах) із застосуванням спеціальних способів (засобів). (посилання б.).

Спеціфічні завдання – організоване застосування визначених сил і засобів ССпО ЗС України у спеціальній операції або окремо (у тому числі під час інших операцій) для виконання завдань щодо підтримки діяльності, спрямованої проти терористичних загроз і піратства; протидії розповсюдженню хімічної, біологічної, радіаційної та ядерної зброї; рятування та евакуації осіб, які вимушено перебувають на території противника або території тимчасово неконтрольованій державою; військової допомоги у визначених зонах (районах) із застосуванням спеціальних способів (засобів).

Спостереження (підслуховування) – це спосіб ведення розвідки, який полягає у добуванні відомостей (даних) про противника (місцевість, акваторію, тощо) шляхом встановлення прихованого візуального (технічного) контакту з об'єктом розвідки безпосередньо або із застосуванням засобів розвідки.

Тактична група СпО – вид тактичних сил, тимчасово створене формування підрозділів ССпО ЗС України під єдиним керівництвом, яке застосовується в межах проведення спеціальної операції, операцій (бойових дій)

угруповань військ (сил) та структурно складається з штабного, бойового елементів та підрозділів забезпечення. Склад тактичної групи СпО залежить від характеру завдань, які їй визначаються. Тактичні групи СпО можуть бути наземними, морськими та повітряними (посилання ж.).

Тероризм – суспільно небезпечна діяльність, яка полягає у свідомому, цілеспрямованому застосуванні насильства шляхом захоплення заручників, підпалів, убивств, тортур, залякування населення та органів влади або вчинення інших посягань на життя чи здоров'я ні в чому не винних людей або погрози вчинення злочинних дій з метою досягнення злочинних цілей.

Терористична група – група з двох і більше осіб, які об'єдналися з метою здійснення терористичних актів.

Терористична діяльність – діяльність, яка охоплює планування, організацію, підготовку та реалізацію терористичних актів; підбурювання до вчинення терористичних актів, насильства над фізичними особами або організаціями, знищення матеріальних об'єктів у терористичних цілях; організацію незаконних збройних формувань, злочинних угруповань (злочинних організацій), організованих злочинних груп для вчинення терористичних актів, так само як і участь у таких актах; вербування, озброєння, підготовку та використання терористів; пропаганду і поширення ідеології тероризму; фінансування та інше сприяння тероризму.

Ціль ССпО – об'єкт противника (інтересу ССпО), по якому сплановане або ведеться прямий або непрямий вплив силами і засобами ССпО ЗС України.

Ціль важлива (high-value target) – ціль, що визначається командувачем (командиром), органом військового управління (штабом) як виключно важлива для вирішення поставленого завдання операції. Успішний вогневий вплив на таку ціль може серйозно перешкодити діям противника або надати підтримку своїм військам (силам). Такі цілі класифікуються за ступенем важливості для своїх військ (сил) під час бойових дій.

Ціль критична (high pay-off target) – важлива ціль, успішний вплив на яку створює непропорційно високі переваги для наших військ. Критичні цілі визначаються ступенем значення, яке вони мають для наших військ, а не для противника.

Ціль негайного ураження (time-sensitive target) – ціль, яка вимагає негайного реагування та ураження, оскільки становить або незабаром буде становити суттєву загрозу для наших військ, або ураження такої цілі створить дуже вигідні умови. До категорії цілі негайного ураження можуть належати цілі, що з'являються на короткий час та успішне ураження яких має пріоритетне значення для виконання завдань операції.

ПЕРЕЛІК СКОРОЧЕНЬ ТА УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ

Скорочення та умовні позначення	Повне словосполучення та поняття, що скорочуються
1	2
АГС	Автоматичний станковий гранатомет
АОО	Агентурно-оперативна обстановка
АП	Авіаційна підтримка
АПД	Аналіз проведених дій
АУВ	Автоматизація управління військовими
ББМ	Броньована бойова машина
БпЛА	Безпілотний літальний апарат
ВМБ	Військово-морські бази
ВТЗ	Високоточна зброя
ВТМ	Військово-технічне майно
ГБУ	Група бойового управління
ГШ ЗС України	Генеральний штаб Збройних Сил України
ДПС	Державна прикордонна служба
ДРС	Диверсійно-розвідувальні сили
ЗІЗ	Засоби індивідуального захисту
ЗІС	Зв'язок та інформаційні системи
ЗМІ	Засоби масової інформації
ЗМУ	Зброя масового ураження
ЗРК	Зенітно ракетний комплекс
ЗС	Збройні Сили
ІПсО	Інформаційно-психологічна операція
КП	Командний пункт
КСЛ	Командування сил логістики
КХ	Короткохвильовий
МЗ	Матеріальні засоби
НАТО	Організація Північноатлантичного договору
НЗФ	Не передбачене законом збройне формування
НШ	Начальник штабу
ОВТ	Озброєння та військова техніка
ОВУ	Орган військового управління
ОКП	Основний командний пункт
ОС ЗС України	Об’єднані сили Збройних Сил України
ОТУ	Оперативно-тактичне угруповання
ОУВ	Оперативне угруповання військ
ПАН	Передовий авіанавідник
ПЗР	Пункт збору і розходження
ПЗС	Пункт збору і спостереження
ПКП	Передовий командний пункт

1	2
ПММ	Паливно-мастильні матеріали
ППД	Пункт постійної дислокації
ППО	Протиповітряна оборона
ПС ЗС України	Повітряні сили Збройних Сил України
ПсО	Психологічна операція (психологічних операцій)
ПТД	Пункт тимчасової дислокації
ПТРК	Протитанковий ракетний комплекс
ПУ	Пункт управління, пускова установка
РВіА	Ракетні війська та артилерія
РВО	Ремонтно-відновлювальні органи
РЕБ	Радіоелектронна боротьба
РЕР	Радіоелектронна розвідка
РіБ	Ракети і боєприпаси
РЛС	Радіолокаційна система
РПГ	Ручний протитанковий гранатомет
СпД	Спеціальні дії
СпО	Спеціальна операція (спеціальних операцій)
ССпО ЗС України	Сили спеціальних операцій Збройних Сил України
СпП	Спеціального призначення
ТКП	Тиловий командний пункт
ТЗР	Технічні засоби розвідки
УКХ	Ультракороткохвильовий
ХБР	Хімічне, біологічне, радіологічне
ХБРЯ	Хімічне, біологічне, радіологічне та ядерне зараження
ASCOPE	Area, Structure, Capabilities, Organizations, People, Events/ критерії оцінки факторів суспільного середовища
CARVER	Criticality, Accessibility, Recuperability, Vulnerability, Effect, Recognizability/ критерії вибору черговості ураження цілей, КЕРВУД
CIR	Critical Intelligence Requirements/ критичні інформаційні вимоги
COG/CV	Centre Of Gravity/Critical Vulnerability/ центр тяжіння / критичні уразливості
CONOPS	Concept of Operation/ замисел операції (бойового застосування, спеціальних дій)
D3A	Decide Detect Deliver Asses/ цикл визначення цілей – Вирішення, Визначення, Ураження, Оцінка (ВВУО)
EEFI	Essential Element of friendly Information/ критична інформація про свої війська
FFIR	Friendly Forces Information Requirements/ інформаційні запити про свої війська

1	2
FRAGO	Fragmentation Order/ частковий наказ (розпорядження)
IPB	Intelligence Preparation of the Battlefield/ розвідувальна оцінка оперативної обстановки
IPOE	Intelligence Preparation of the Operational Environment/ розвідувальна оцінка оперативної обстановки
ICP	Intelligence Collection Plan/ план збору розвідувальної інформації
ISR	Intelligence Surveliance Reconnaissance/ шляхи збору розвідувальної інформації
HAHO	High Altitude High Opening/ вид стрибка з парашутом
HALO	High Altitude Low Opening/ вид стрибка з парашутом
HVT	High Value Target/ важлива ціль
HPT	High Pay-off Target/ важлива ціль
LO	Liaison Officer/ посередник
MDMP	Military Decision Making Process/ процес прийняття рішення
METT-TC	Mission, Enemy, Terrain, Troops, Time available, Civilians/ фактори оцінки обстановки та отриманогоо завдання
OAKOC	Observations and fields of fire, Avenues of approach, Key terrain, Obstacles , Cover and concealment/ критерії оцінки місцевості
OPORD	Operation Order/ бойовий наказ
ORP	Object Rally Point/ ПЗС
PIR	Priority Intelligence Requirement/ пріоритетні запити на інформацію
PMESII	Political, Military, Economic, Social, Infrastructure and Information/ критерії оцінки умов суспільного середовища
RFI	Request For Information/ запити на розвідувальну інформацію
RP	Release Point/ ПЗР
SDMP	SOTG Decision Making Process/ процес прийняття рішення ТГ СпО
SOATG	Special Operations Air Task Group/ ТГ СпО (повітряна)
SOCCE	Special Operations Command and Control Element/ оперативна група ССпО
SOCC-P2	Special Operation Command Component Planning Process/ процес прийняття рішення КССпО
SOLE	Special Operations Liaison Element/ група по взаємодії
SOLTG	Special Operations Land Task Group/ ТГ СпО (наземна)
SOMTG	Special Operations Marine Task Group/ ТГ СпО (морська)

1	2
SOF	Special Operations Forces/ ССпО
SOP	Standing Operating Procedure/ стандартні оперційні процедури
SOPLE	Special Operations Planning and Liaison Element/ оперативна група Командування ССпО
SOTU	Special Operations Task Unit/ група СпП
TLP	Troop Leading Procedures/ процес прийняття рішення
VBSS	Visit, Board, Search and Seizure/ дії по захопленню і огляду суден
5W	Who?What?Where?When?Why?/ сформульоване завдання (Хто? Що? Де? Коли? Як?)

1. ОСНОВИ СПЕЦІАЛЬНИХ ОПЕРАЦІЙ

1.1. Операційне середовище.

Загрози миру та стабільності у сучасному світі обумовлені зростанням кількості авторитарних режимів та урядів, некерованих або недостатньо керованих територій країн, терористичних організацій та злочинних інтересів, спільний вплив яких поширює людські страждання та створює середовище для екстремізму, прагнення набути асиметрії та загрози застосування ними зброї масового ураження.

Прогнозований приріст населення, зростання дефіциту життєво важливих ресурсів, соціально-економічна та релігійна напруженість, розширення глобальних інформаційних мереж, розповсюдження передових систем озброєнь використовується керівництвом Російської Федерації для жорсткого суперництва серед постійно зростаючої кількості міжнародних суб'єктів.

Поточні стратегічні оцінки описують майбутні операційні середовища, як багатополярні, дисперсні, складні і висококонкурентні.

Із необхідності ефективного реагування на сучасні загрози національній безпеці України у воєнній сфері в умовах ведення Російською Федерацією "асиметричної гібридної війни" виникає потреба застосування ССпО ЗС України для досягнення політичних або стратегічних результатів .

У системі застосування сил оборони Командування ССпО ЗС України ЗС України здійснює оперативне планування за трьома окремими напрямами (стратегічні дії – рух опору, операції сил оборони – спеціальна і психологічна операції) та управління в ході ведення операцій (СпД).

СпО (СпД) – основна форма застосування військових частин (підрозділів) СпО ССпО ЗС України.

1.2. Мета спеціальної операції

Метою проведення СпО є створення умов для досягнення стратегічних (оперативних) цілей застосування ЗС України.

Мета операції досягається послідовним та/або одночасним виконанням таких основних завдань:

встановлення належності, бойового складу, стану, положення, можливостей та ймовірних дій військ (сил) противника, системи управління військами (силами) і зброєю;

встановлення районів дій, викриття інфраструктури та комунікацій противника;

виявлення змін в оперативному обладнанні території противника;

виявлення нових способів і засобів ведення бойових дій, заходів щодо забезпечення дій військ (сил) противника;

зниження бойового потенціалу угруповання військ (сил) противника шляхом виведенням з ладу (знищення, пошкодження) важливих елементів його

інфраструктури, державних і військових об'єктів та систем (розвідки, управління, вогневого ураження, забезпечення, РЕБ тощо);

виявлення, супроводження, блокування (ізоляція), затримання, роззброєння або знищення ДРС противника та груп НЗФ;

визволення полонених та осіб, які незаконно утримуються;

пошук, рятування та евакуація осіб, які вимушено перебувають на території противника або тимчасово неконтрольованій державою території.

1.3. Характеристики спеціальних операцій

1.3.1. СпО проводиться спеціально відібраними, створеними (визначеними), організованими, підготовленими, оснащеними (забезпеченими) силами, які використовують спеціальну тактику та необхідні для виконання завдань екіпірування, озброєння та військова техніка, матеріально-технічні засоби тощо, які є невластивими (нехарактерними) для видів, родів військ, інших складових сил оборони.

1.3.2. СпО (СпД) проводиться у мирний та воєнний час (особливий період) у незнайомому, ворожому середовищі або політично нестабільній обстановці в межах районів ведення операцій угруповань військ об'єднаних сил або поза їх межами на тимчасово захопленій противником території (або на території противника), на своїй території з суспільно-нестабільним середовищем або території третіх країн, які надають свою територію для вчинення агресії проти України з метою досягнення стратегічних (оперативних) цілей, які можуть мати політичні, воєнні, дипломатичні, інформаційні, або економічні наслідки.

1.3.3. Успіх проведення СпО (СпД) залежить від навченості особового складу, нетрадиційних методів та способів виконання завдань, які поєднуються з адаптацією, імпровізацією, інновацією і впевненістю в своїх силах. Невеликий склад і чисельність, унікальні можливості та автономність підрозділів СпО (СпП) можуть забезпечувати військово-політичне керівництво держави необхідними можливостями для військового реагування на кризові ситуації.

СпО (СпД) може проводитись самостійно або в межах операції сил оборони (операцій об'єднаних сил).

1.3.4. СпО (СпД) відрізняються від інших операцій угруповань військ (сил) малопомітними, прихованими способами дій, високим ступенем фізичного і політичного ризику, методами, автономністю, і залежать від детального розвідувального забезпечення та інших факторів.

1.4. Ознаки спеціальних операцій

1.4.1. Темп

Темп має вирішальне значення для спроможностей військових частин (підрозділів) ССпО ЗС України проводити СпО (СпД). Швидке виконання ССпО

ЗС України визначених завдань дозволяє командуванню зосередити зусилля на найбільш загрозливих напрямках у певний період часу, забезпечити оперативне виконання завдань, вивести підрозділи із районів виконання завдань до того, як зреагує противник, і продовжувати нарощення зусиль.

Високий темп проведення СпО (СпД) компенсує малу чисельність підрозділів ССпО ЗС України та їх обмежену вогневу міць і не дозволяє противнику застосувати свої основні сили у повному обсязі для нейтралізації (ліквідації) підрозділів СпО (СпП).

У той же час, високий темп проведення СпО (СпД) забезпечує безпеку сил і засобів ССпО ЗС України за рахунок швидкості, допускаючи при цьому більш високий ступень ризику, ніж міг би бути в інших можливих випадках.

1.4.2. Випередження

ССпО ЗС України повинні випереджати противника самостійно або за підтримки сил оборони, нейтралізуючи його бойові можливості, шляхом ведення спеціальної розвідки, проведення спеціальних дій на критично важливих стратегічних та оперативних об’єктах противника до початку здійснення ним відкритої збройної агресії. ССпО ЗС України також можуть здійснювати це шляхом підготовки сил опору на загрозливих напрямках (у визначених військово-сухопутних зонах).

1.4.3. Ефективність

Дії ССпО ЗС України повинні спрямовуватись та забезпечувати досягнення мети зниження потенціалу стратегічних і оперативних угруповань військ (сил) противника, що дозволить створити умови для успішного застосування угруповань своїх військ (сил).

1.4.4. Введення в оману

У ході ведення СпО дії ССпО ЗС України можуть створювати для противника хибну уяву про чисельність задіяних в операції сил і засобів, чим спонукати противника розосередити зусилля, відмовитись від контрдій або подальших дій в цілому.

1.4.5. Ініціатива

ССпО ЗС України підтримують здатність та готовність приймати самостійні рішення щодо подальших дій в короткі терміни, використовуючи всю доступну інформацію і рекомендації вищого штабу.

1.5. Вимоги до спеціальних операцій

1.5.1. Відповідність

Оперативні (бойові) завдання, які визначаються командувачу угруповання (командиру військової частини (підрозділу) ССпО ЗС України повинні відповідати меті операції.

Підрозділи ССпО ЗС України не повинні залучатися до виконання непритаманних для них завдань або заміщати підрозділи видів, родів військ та інших складових сил оборони.

Оперативні (бойові) завдання повинні мати виняткові аспекти, які вимагають спеціальної підготовки та застосування можливостей військових частин (підрозділів) ССпО ЗС України, які не є притаманними для видів, родів військ та інших складових сил оборони.

1.5.2. Здійсненність.

Оперативні (бойові) завдання ССпО ЗС України повинні відповідати спроможностям військових частин (підрозділів) ССпО ЗС України, їх рівню підготовки, оснащеності та обізнаності регіональних особливостей районів виконання завдань, умов адміністративно-поліцейського, прикордонного та контррозвідувального режимів агентурно-оперативної обстановки.

1.5.3. Підтримка.

Сили і засоби ССпО ЗС України у ході підготовки та під час виконання завдань повинні бути достатньо забезпечені розвідувальними даними, озброєнням, боєприпасами, засобами зв'язку та іншими необхідними для виконання визначених завдань матеріально-технічними засобами.

Специфіка виконання завдань ССпО ЗС України вимагає їх всебічної підтримки видами, родами військ та іншими складовими сил оборони.

1.5.4. Виправданість.

Очікуваний результат СпО (СпД) повинен виправдовувати ризики її проведення. Командири всіх рівнів мають усвідомлювати, що оцінка ризиків включає не тільки оцінку можливих втрат особового складу, ОВТ але й оцінку можливих негативних наслідків для інтересів держави в разі не виконання завдань у ході СпО (СпД).

1.5.5. Загалом для успішного проведення СпО (СпД) необхідно дотримуватись ряду умов (вимог) на кількох послідовних етапах операції (дій).

На етапі підготовки до виконання завдань:

простота – досягається під час планування СпО (СпД) та вимагає логічності та необтяжливості етапів виконання завдання;

безпека – безпосередня підготовка до виконання завдання повинна проводитись в умовах суворої скритності, з залученням обмеженого кола осіб, відокремленого від решти підрозділів тощо;

тренування – досконале відпрацювання варіантів та способів дій підрозділом СпО під час безпосередньої підготовки до виконання завдання.

На етапі виконання завдання:

раптовість – виконання завдань підрозділами СпО, які діють малими групами у ворожому середовищі при обмеженій вогневої потужності, у високому темпі, які непередбачувані в способі, напрямку та часу дій тощо, створюють умови в яких противник втрачає ініціативу та не встигає їм протидіяти;

цілеспрямованість –дії всіх складових СпО (СпД) повинні бути націлені на виконанні завдань, що були визначені при плануванні, щоб не розпорошувати зусилля та ресурси;

швидкість – через обмежену чисельність особового складу та превагу противника підрозділи СпО повинні першими реагувати на дії та контрдії противника проявляючи агресивність.

Схематично саму суть СпО (СпД) зображено на рисунку 1. Де трикутник (СпО (СпД) буде стійким за умови його рівномірного наповнення та підтримки його бойовим духом особового складу та відповідності їх дій до обстановки, що склалась.

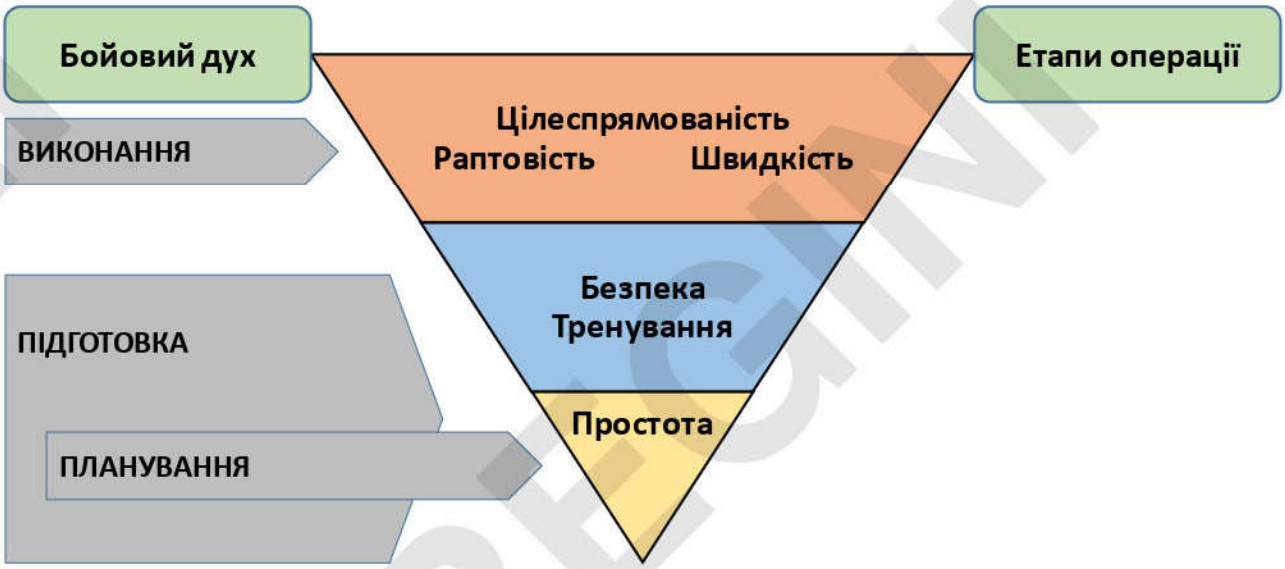

Рисунок 1 - умови (вимоги) підготовки та проведення спеціальної операції (дій).

2. СИЛИ І ЗАСОБИ ДЛЯ ВИКОНАННЯ ЗАВДАНЬ СПЕЦІАЛЬНОЇ ОПЕРАЦІЇ

2.1. Структура Сил спеціальних операцій

Організаційно ССпО ЗС України складаються з:

а) органу військового управління – Командування ССпО ЗС України;
б) військових частин (підрозділів) СпО (СпП);
в) військових частин (підрозділів) ІПсО (спеціальних центрів);
г) військових частин (підрозділів) забезпечення та управління;
д) навчальної військової частини;
е) авіаційної військової частини (в підпорядкуванні (оперативному).

Військові частини та підрозділи СпО (СпП), ІПсО (спеціальні центри) та авіаційна військова частина (в підпорядкуванні (оперативному) відповідно до завдань, що виконуються, належать до компонентів ССпО ЗС України: наземної, морської, повітряної та психологічних операцій.

2.2. Командування Сил спеціальних операцій

2.2.1. ССпО ЗС України призначені для виконання завдань спеціальної розвідки, проведення спеціальних дій щодо знищення (виведення з ладу) важливих державних, військових та інших об'єктів противника, боротьби з диверсійно-розвідувальними силами противника, незаконними збройними формуваннями, підготовки та проведення руху опору, проведення спеціальних і психологічних операцій (акцій) та здійснення заходів, пов'язаних з попередженням, виявленням і припиненням терористичної діяльності (посилання а.).

Особливістю покладених на ССпО ЗС України завдань за призначенням є одночасне виконання заходів генерування (комплектування, забезпечення, підготовки, розвитку спроможностей) та планування застосування і управління діями військових частин ССпО ЗС України, координації та контролю за виконанням ними завдань за призначенням у ході підготовки та ведення СпО (СпД), ПсО (акцій, дій) та підготовки і проведення руху опору.

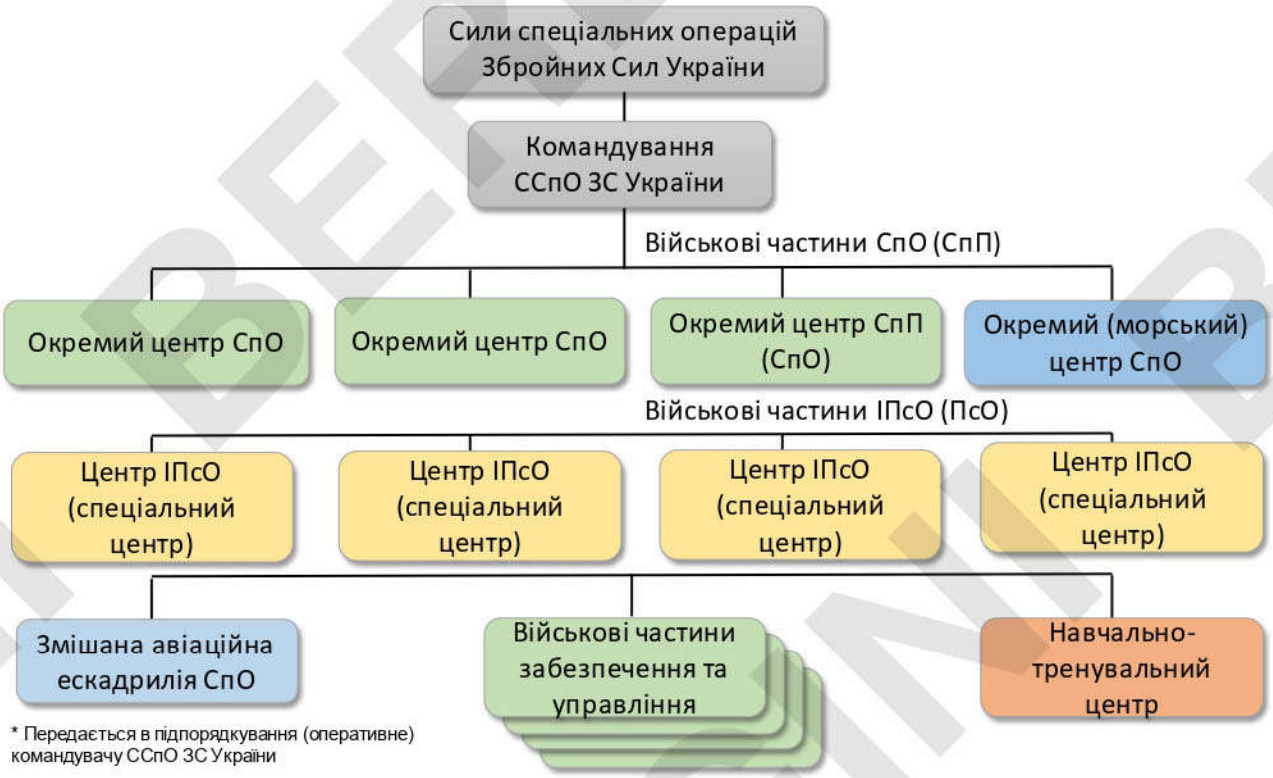

Рисунок 2 – організаційна структура ССпО ЗС України.

2.2.2. Командування ССпО ЗС України є органом військового управління оперативного рівня ЗС України.

Командування ССпО ЗС України призначене для забезпечення роботи командувача ССпО ЗС України щодо генерування, планування застосування та управління діями військових частин (підрозділів) ССпО ЗС України, координації та контролю за виконанням ними завдань за призначенням у ході підготовки та ведення спеціальних операцій (дій), психологічних операцій (акцій) та підготовки і проведення руху опору.

Організаційно-штатна структура Командування ССпО ЗС України є типовою структурою штабів НАТО (G-структурою) та розроблена з урахуванням імовірних сценаріїв виникнення та розвитку ситуацій воєнного характеру, основних завдань ССпО ЗС України. Структурно Командування ССпО ЗС України складається з командування, штабу у складі функціональної G-структури та окремих управлінь за напрямками застосування.

2.2.3. Основними завданнями Командування ССпО ЗС України є:

а) генерування (комплектування, забезпечення, підготовка, розвиток спроможностей) ССпО ЗС України до виконання покладених на них завдань, координація і контроль за виконанням цих заходів;

б) планування, підготовка, організація та управління підпорядкованими силами і засобами під час підготовки і проведення спеціальних операцій (дій), психологічних операцій (акцій) ЗС України та руху опору.

Командування ССпО ЗС України підпорядковується Головнокомандувачу ЗС України, який спрямовує, координує та контролює його діяльність.

2.3. Окремі центри спеціальних операцій (спеціального призначення)

2.3.1. Виконання завдань ССпО ЗС України в ході підготовки і проведення СпО (СпД), руху опору в операційних (військово-сухопутних) зонах на суходолі досягається бойовим застосуванням військових частин (підрозділів) СпО (СпП), які є основою наземного компонента.

Окремий центр СпО (СпП) призначений для генерування (комплектування, забезпечення, підготовки, розвитку спроможностей), планування застосування та управління діями підпорядкованих підрозділів, координації та контролю за виконанням ними завдань за призначенням у визначених районах у ході підготовки та ведення СпО (дій), підготовки і проведення руху опору.

Окремий центр СпО здатний (спроможний) здійснювати підготовку до застосування та управління підпорядкованими підрозділами під час виконання завдань за призначенням; вести спеціальну розвідку, спеціальні дії в ході спеціальної операції та в операціях об'єднаних сил або самостійно, здійснювати підготовку та проведення руху опору, виконувати специфічні завдання ССпО ЗС України з метою створення умов для досягнення стратегічних (оперативних) цілей застосування ЗС України та приймати участь у ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій природного та техногенного характеру.

Основними завданнями окремого центру СпО є:

а) підготовка до застосування та управління підпорядкованими підрозділами під час виконання завдань за призначенням;

б) ведення спеціальної розвідки, спеціальних дій в інтересах виконання завдань угрупованням військ (сил) в спеціальних операціях;

в) виконання специфічних завдань;

г) вивід (повернення) підрозділів наземним та повітряним шляхом до (з) районів виконання завдань вдень та вночі, в різних умовах обстановки;

д) підготовка та проведення руху опору.

Організаційно-штатна структура, бойовий та чисельний склад окремого центру СпО (СпП) визначаються з урахуванням функції та завдань, що на нього покладаються в особливий період, нарощування (розвитку) визначених спроможностей, досягнення взаємосумісності з аналогічними структурами підрозділами збройних сил країн-членів НАТО. До структури окремого центру СпО входять управління, штаб за S-структурою, бойові підрозділи (СпО/СпП) та підрозділи всебічного забезпечення.

Рисунок 3 – типова організаційна структура оц СпО (СпП).

2.3.2. Для проведення операцій (дій) на морі (воді) може створюватися морський компонент, який, як правило, може включати підрозділи ССпО ЗС України для дій на морі (воді) та плавзасоби.

Морський компонент ССпО ЗС України представлений окремим центром СпО (морським) та призначений для ведення спеціальної розвідки, проведення спеціальних дій на узбережжі, у прибережній морській і річковій зонах у визначених районах виконання завдань в різних умовах обстановки, проведення штурмових дій (огляду) кораблів, суден та катерів, проведення операцій з пошуку та рятування на морі та в прибережній зоні.

Окремий центр СпО здатний (спроможний) здійснювати підготовку до застосування та управління підпорядкованими підрозділами під час виконання завдань за призначенням; вести спеціальну розвідку, спеціальні дії (в тому числі на узбережжі та на морі (річці, водоймі), як у воді, так і під водою щодо знищення (виведення з ладу) кораблів (човнів, суден) у базах (на рейдах), гідротехнічних споруд та берегових об'єктів противника, з придушення піратства та запобігання вчиненню злочинів проти людства на морі, перехоплення підозрілих суден) в ході спеціальної операції та в операціях об'єднаних сил, здійснювати підготовку та проведення руху опору, виконувати специфічні завдання ССпО ЗС України з метою створення умов для досягнення стратегічних (оперативних) цілей застосування ЗС України та приймати участь у ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій природного та техногенного характеру.

Основними завданнями морського компоненту ССпО є:

а) підготовка до застосування та управління підпорядкованими підрозділами під час виконання завдань за призначенням;

б) ведення спеціальної розвідки на приморських напрямках;

в) проведення спеціальних дій щодо знищення (виведення з ладу) надводних кораблів (суден, катерів, підводних човнів) у базах та на рейдах, військових об'єктів на узбережжі, мінування підходів до портів та портових споруд;

г) проведення диверсійних та протидиверсійних заходів на морі (захоплення кораблів і суден противника, звільнення заручників тощо);

д) вивід (повернення) підрозділів морським (водним) шляхом до (з) районів виконання завдань вдень та вночі, в різних умовах обстановки;

е) доставка особового складу (вантажів) підрозділів морського центру надводним (підводним) способом у визначених районах;

ж) проведення операцій з пошуку та рятування на морі, в прибережній смузі;

з) підготовка та проведення руху опору

и) здійснення екстреної (медичної) евакуації морським шляхом особового складу з районів виконання завдань.

До структури морського компонента ССпО входять управління, штаб за N-структурою, бойові підрозділи (СпО/СпП), загін морських засобів виводу та евакуації, підрозділи всебічного забезпечення.

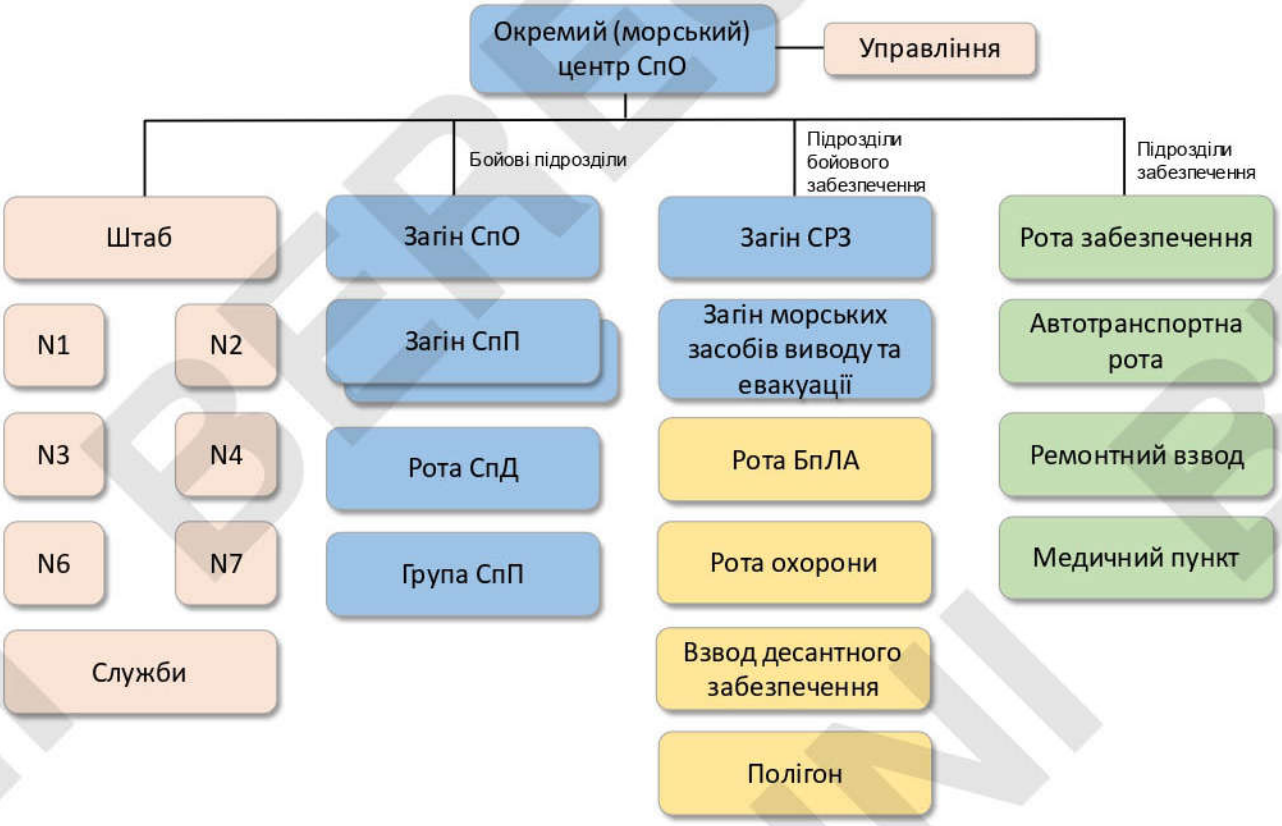

Рисунок 4 – організаційна структура оц СпО (морського).

2.4. Тактична група спеціальних операцій

2.4.1. Тактична група СпО є основним тактичним підрозділом ССпО ЗС України.

Тактична група СпО – вид тактичних сил, тимчасово створене формування підрозділів ССпО ЗС України під єдиним керівництвом, яке застосовується в межах проведення СпО, операцій (бойових дій) угруповань військ (сил) на окремих напрямках (в районах) та структурно складається з штабного, бойового елементів та підрозділів забезпечення. Склад тактичної групи СпО залежить від характеру завдань, які їй визначаються. Тактичні групи СпО можуть бути наземними *(SOLTG)*, морськими *(SOMTG)* та повітряними *(SOATG)*.

2.4.2. Наземна тактична група СпО *(SOLTG)* здатна здійснювати підготовку до застосування та управління підпорядкованими підрозділами під час виконання завдань за призначенням; забезпечувати взаємодію та підтримку дій підрозділів, скрите управління ними, виведення (повернення, евакуацію) груп СпП (СпО) *(SOTU)* у (з) райони виконання завдань за призначенням; вести спеціальну розвідку, спеціальні дії в інтересах підготовки та ведення (підтримки) операцій (бойових дій) угруповань військ (сил) в операційних (військово-сухопутних) зонах на суходолі, виконувати специфічні завдання ССпО ЗС України.

2.4.3. Морська тактична група СпО *(SOMTG)* здатна здійснювати підготовку до застосування та управління підпорядкованими підрозділами під час виконання завдань за призначенням; забезпечувати взаємодію та підтримку дій підрозділів, скрите управління ними, виведення (повернення, евакуацію) груп СпП (СпО) *(SOTU)* у (з) райони виконання завдань за призначенням; вести спеціальну розвідку, спеціальні дії, здійснювати підтримку (забезпечення) дій морського десанту у прибережній зоні та штурмових дій кораблів (катерів, суден) *(VDSS)*; проводити пошуково-рятувальні роботи та обстеження акваторій в інтересах підготовки та ведення (підтримки) операцій (бойових дій) угруповань військ (сил) на узбережжі, у прибережній морській і річковій зонах; виконувати специфічні завдання ССпО ЗС України.

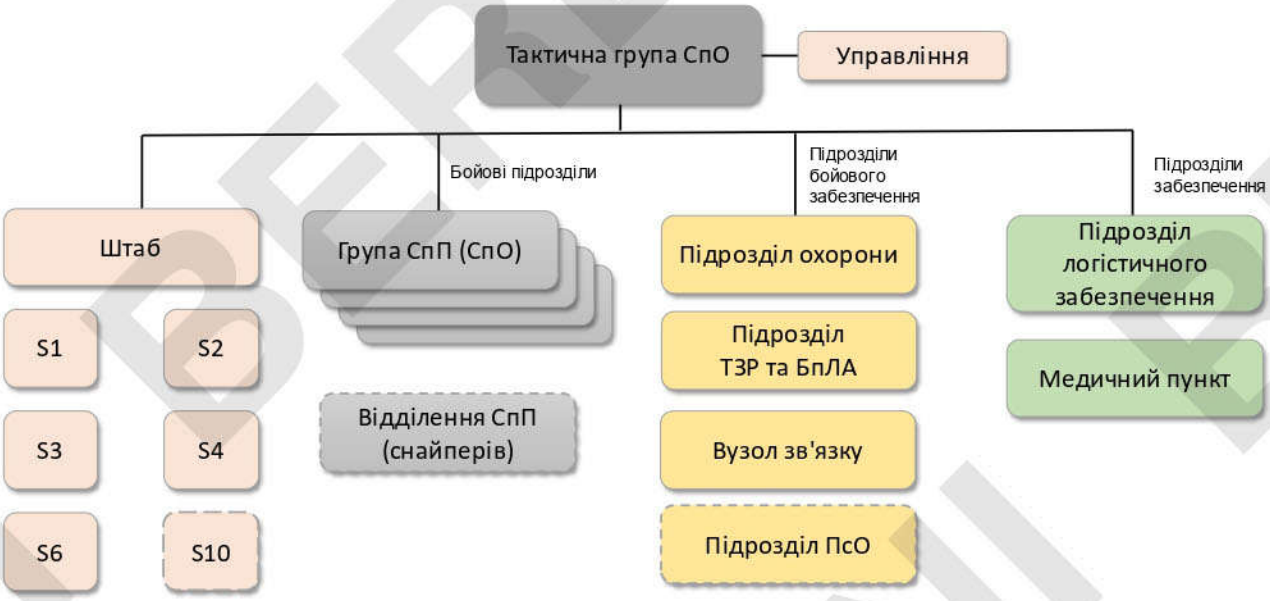

Рисунок 5 – типова організаційна структура ТГр СпО.

2.5. Група спеціального призначення (спеціальних операцій)

2.5.1. Для безпосереднього виконання розвідувальних, спеціальних (специфічних) завдань зі складу тактичної групи СпО виділяються групи СпП (СпО).

Група СпП (СпО) – це штатна або тимчасово створена організаційна структура призначена для виконання розвідувальних, спеціальних та специфічних завдань. Групи СпП (СпО), як правило, призначаються у складі відділення або штатної групи. В окремих випадках деякі групи СпП (СпО) за своїм складом можуть бути менші, ніж відділення (складатися із двох – трьох операторів) або більші (складатися з кількох груп, відділень). Склад груп СпП (СпО) може визначатися відповідно до поставлених завдань, конкретної обстановки та умов, що склалися.

2.5.2. До складу груп СпП (СпО) можуть додатково включатися фахівці (спеціалісти з мінно-підривної справи, психологічних операцій, перекладачі, авіанавідники, артилерійські коректувальники, спеціалісти РХБЗ тощо). Типовий організаційний склад групи СпП (СпО) зображений на малюнку.

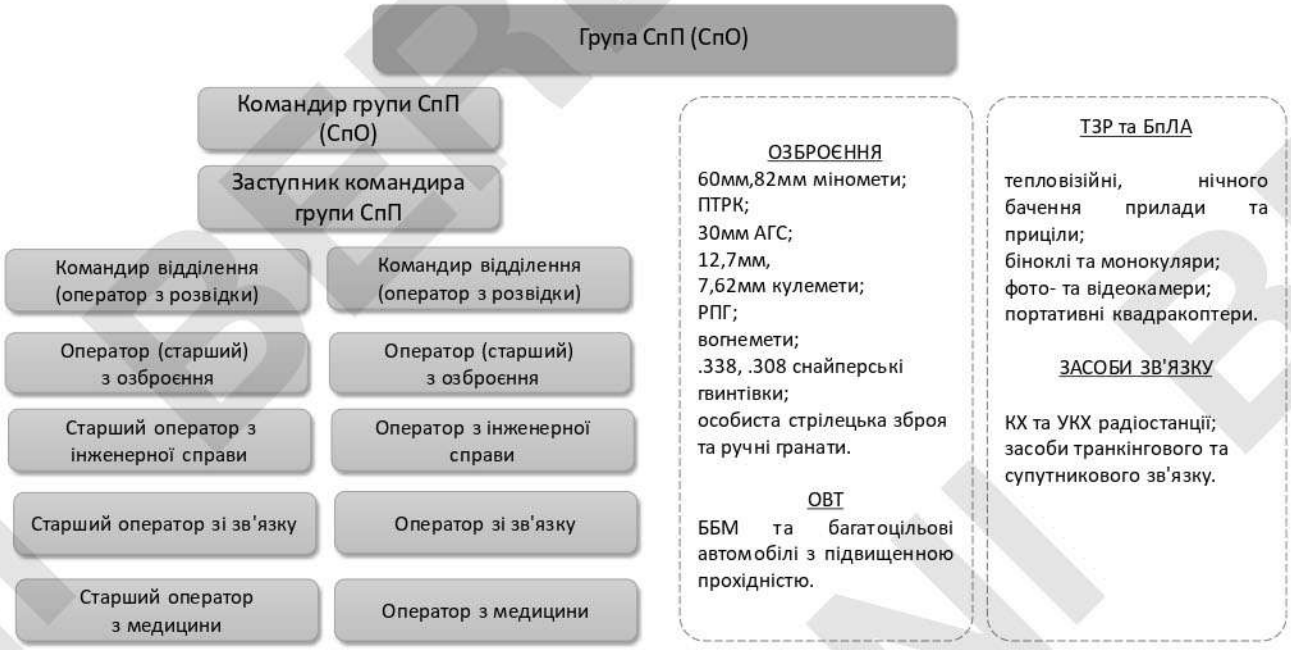

Рисунок 6 – типова організаційна структура групи СпП (СпО).

2.5.3. Озброєння та військова техніка, спорядження та інші матеріальні засоби (ресурси) групи СпП (СпО) визначаються відповідно до визначених завдань, умов обстановки, характеру об’єкта, місцевості тощо.

Для виведення підрозділів ССпО ЗС України в райони виконання завдань використовуються різноманітні засоби виведення, десантування та переміщення (транспортування); технічні засоби розвідки, спостереження та навігації; озброєння; мінно-підривні засоби; засоби зв’язку, спеціальне спорядження та екіпіровка; продукти харчування та засоби життєзабезпечення.

Для виведення, повернення (евакуації) підрозділів ССпО ЗС України в (з) район виконання завдань можуть використовуватися спеціальні транспортні засоби різних типів із можливістю їх комбінування в залежності від умов обстановки, що дозволить суттєво підвищити автономність, мобільність груп СпП (СпО) та забезпечить ефективне виконання всього спектру завдань, які на них покладаються.

Типовими засобами виведення є:

наземним шляхом – бойові броньовані машини, автомобілі (військового або цивільного призначення), мотоцикли, снігоходи тощо. Крім того можуть використовуватися в’ючні тварини (гужовий транспорт);

повітряним шляхом – літаки, вертольоти та інші літальні апарати;

морським шляхом – підводні човни, надводні кораблі та судна різноманітного призначення та власності, катери, шлюпки, човни, підводні засоби руху, водолазна техніка та спорядження для плавання.

Для десантування особового складу та техніки використовуються парашутні системи різних типів, вантажні контейнери, парашутно-десантна тара та парашутно-вантажні системи (у тому числі керовані).

Для виконання поставлених завдань підрозділами СпП (СпО) застосовуються технічні засоби розвідки: засоби радіоелектронної розвідки,

виявлення систем та засобів охоронної сигналізації, БПЛА, розвідувально-сигналізаційна апаратура, прилади спостереження, підслуховування, прилади нічного бачення, визначення місцеположення, радіаційної і хімічної розвідки тощо.

На озброєнні військових частин і підрозділів СпО ЗС України знаходяться стрілецька та холодна зброя, спеціальна зброя, гранати, прилади для ведення беззвучної ти безполум'яної стрільби, приціли (у тому числі з тепловізійним та нічним баченням), гранатомети (у тому числі спеціальні), ПТРК, вогнемети та міномети.

Для виведення з ладу (знищення, пошкодження) об'єктів противника та виконання інших завдань військові частини (підрозділи) СпО застосовують інженерні боєприпаси: спеціальні міни, заряди, засоби підриву, вибухові речовини.

Підрозділи СпП (СпО) під час виконання завдань використовують короткохвильові й ультракороткохвильові радіостанції (станції супутникового зв'язку), спеціальні радіостанції ультракороткохвильового діапазону, засоби мобільного (стільникового) зв'язку з пакетами місцевих операторів зв'язку.

Спеціальним спорядженням, продовольством та екіпіровкою підрозділи СпО забезпечуються залежно від пори року, погодних умов та характеру виконуваних завдань. Для дій у районах виконання завдань особовий склад забезпечується спеціальним одягом і взуттям для дій у різних кліматичних умовах (військовим обмундируванням іноземних армій, цивільним одягом та взуттям), засобами індивідуального захисту, продовольчими пайками, засобами обігріву, медичної допомоги та іншим необхідним майном.

2.6 Військові частини (підрозділи) інформаційно-психологічних операцій

2.6.1. Військова частина інформаційно-психологічних операцій призначена для генерування (комплектування, забезпечення, підготовки, розвитку спроможностей), планування застосування та управління діями підпорядкованих підрозділів, координації та контролю за виконанням ними завдань за призначенням у визначених районах у ході підготовки та ведення психологічної операції.

Основними завданнями військової частини інформаційно-психологічних операцій ССпО ЗС України є:

а) генерування (комплектування, забезпечення, підготовка, розвиток спроможностей) частини до виконання покладених на нього завдань;

б) безпосередня та завчасна підготовка (планування) бойового застосування, окремих психологічних акцій (заходів психологічного впливу);

в) проведення психологічних акцій, окремих заходів психологічного впливу в складі частини та (або) окремих (зведених) підрозділів;

г) інформаційно-аналітична робота з метою виявлення, узагальнення, накопичення та аналізу інформації (відомостей) про реальні та потенційні

інформаційні загрози національній безпеці України у сфері оборони в зонах відповідальності; існуючі та потенційні об'єкти, суб'єкти, джерела, канали та напрямки негативного (деструктивного) інформаційно-психологічного впливу противника в районах бойового призначення (зовнішніх джерел такого впливу в зонах відповідальності); оцінювання обстановки та аналізу цільових аудиторій в інтересах планування психологічних акцій (заходів психологічного впливу); оцінювання ефективності проведених заходів та вироблення на їх основі пропозицій з управління діючими психологічними акціями (заходами психологічного впливу).

2.7 Військові частини забезпечення та управління

2.7.1. Військова частина охорони та забезпечення ССпО ЗС України призначена для охорони важливих об'єктів (осіб), переміщення , розгортання та забезпечення пунктів управління командування ССпО ЗС України в польових умовах, забезпечення їх зв'язком, забезпечення повсякденної життєдіяльності Командування ССпО ЗС України.

Основними завданнями військової частини охорони та забезпечення ССпО ЗС України є:

а) забезпечення охорони пунктів управління, важливих об'єктів (осіб);

б) забезпечення переміщення та розгортання пунктів управління у визначених районах;

в) забезпечення зв'язком пунктів управління в польових умовах, підтримання стійкості управління підпорядкованими силами; організація та підтримання системи зв'язку з підпорядкованими центру підрозділами;

г) забезпечення життєдіяльності пунктів управління в будь-яких умовах обстановки (при розміщенні в пункті постійної дислокації та у визначеному районі);

д) всебічне забезпечення пунктів управління.

До структури військової частини охорони та забезпечення ССпО ЗС України входять основні підрозділи (рота охорони, рота забезпечення пунктів управління, рота логістики), та підрозділи забезпечення.

2.8. Навчально-тренувальний центр Сил спеціальних операцій

2.8.1. Навчально-тренувальний центр – це навчальна військова частина, основною метою діяльності якої є якісна підготовка військовослужбовців для забезпечення потреб ССпО ЗС України.

Основними напрямами діяльності навчально-тренувального центру є:

а) організація навчально-виховного процесу та підготовки, обрання форм та методів навчання;

б) організація освітньої діяльності, навчально-виховної, методичної та фінансово-господарської діяльності;

в) розроблення навчальних планів та програм як на основі типових, так і з урахуванням досвіду підготовки та застосування військових частин (підрозділів) ССпО ЗС України;

г) проведення посиленої підготовки курсантів вищих військових навчальних закладів, які плануються до призначення на офіцерські посади у військові частини ССпО ЗС України.

До складу навчально-тренувального центру входять: управління, навчальні курси (групи) (кваліфікаційної підготовки, підвищеної та вузькопрофільної підготовки, підготовки офіцерів та штабних елементів тощо), навчальний підрозділ, підрозділи забезпечення, підрозділ охорони та полігон.

2.9 Авіаційна частина забезпечення дій ССпО ЗС України (повітряний компонент ЗС України)

2.9.1. Повітряний компонент ССпО ЗС України сформований у складі бригади транспортної авіації ПС ЗС України, як змішана авіаційна ескадрилья.

Повітряний компонент передається в підпорядкування (оперативне) командувачу ССпО ЗС України на час ведення СпО (дій), ПсО (акцій), проведення руху опору та призначена для забезпечення дій підрозділів ССпО ЗС України з повітря.

Основними завданнями повітряного компоненту є:

а) здійснення повітряних перевезень особового складу (вантажів) ССпО ЗС України у визначені райони вдень та вночі, в простих та складних умовах;

б) виведення (повернення, евакуація) підрозділів ССпО ЗС України повітряним шляхом до (з) районів виконання завдань, як на території України та і за її межами;

в) здійснення десантування (висадки) особового складу підрозділів ССпО ЗС України посадковим, парашутним або безпарашутним способом у визначених районах;

г) авіаційне забезпечення дій підрозділів ССпО ЗС України з повітря під час виконання ними завдань;

д) здійснення десантування (викидання) вантажів для поповнення запасів підрозділів ССпО ЗС України, які діють у відриві від основних сил;

е) екстрена (медична) евакуація повітряним шляхом особового складу ССпО ЗС України з районів виконання завдань;

ж) авіаційне забезпечення заходів оперативної (бойової) підготовки військових частин та заходів міжнародного співробітництва.

До складу повітряного компоненту входять: управління та штаб за А-структурою, основні підрозділи (авіаційний загін та вертолітні ланки), інженерно-авіаційна служба, підрозділи забезпечення.

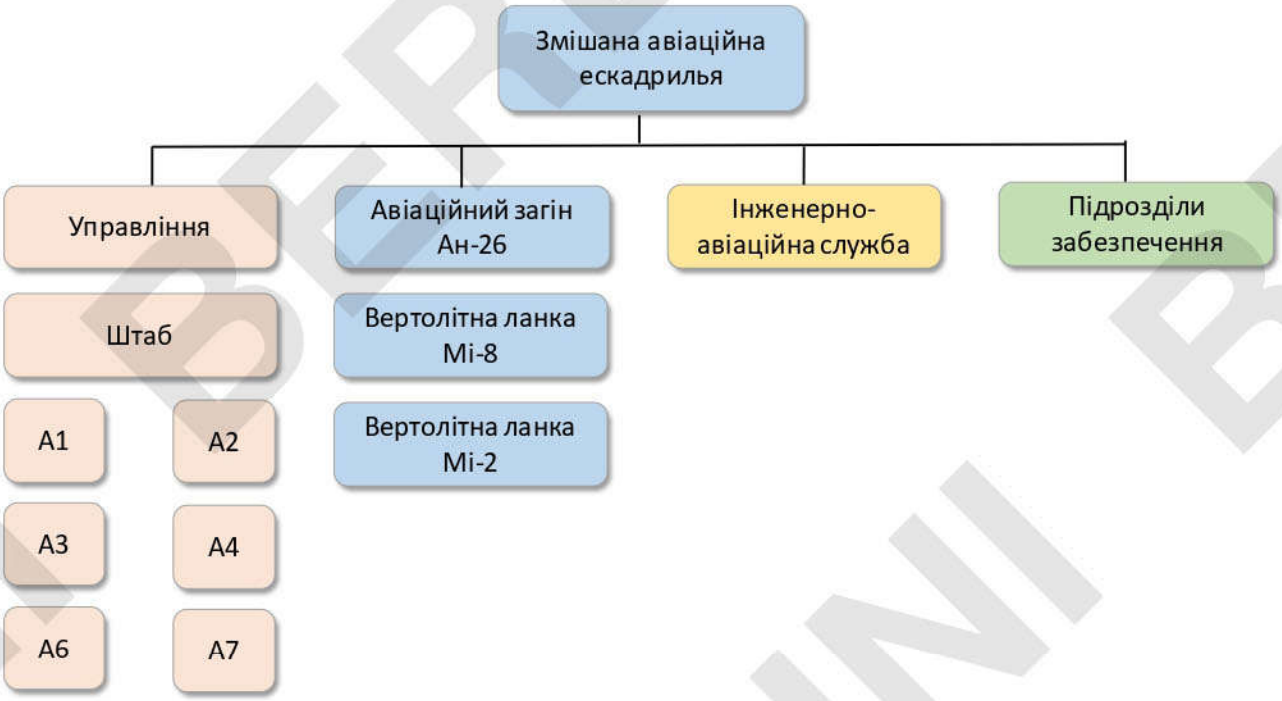

Рисунок 7 – типова організаційна структура повітряного компоненту ССпО ЗС України.

BEREGINI BEREGINI BEREGINI